

Kvittering på innsendt hørings svar på Høring - NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver

Høringens saksnummer: 19/2515

Høring: Høring - NOU 2019:9 Fra kalveskinn til datasjø - Ny lov om
samfunnsdokumentasjon og arkiver

Levert: 02.12.2019 12:40

Svar type:

Gruppering av høringsinstanser: Andre offentlige etater

Avsender: Språkrådet

Kontaktperson: Åsa Kaldhussæter

Kontakt e-post: post@sprakradet.no

Høring – forslag til ny arkivlov – høringsuttalelse fra Språkrådet

Språkrådet viser til høringsbrev fra Kulturdepartementet 1.7.2019 om forslag til ny arkivlov.

I arkivlovutvalgets mandat heter det: «Lovforslaget skal ha et enkelt og klart språk.» Når et lovutvalgs mandat inneholder et eksplisitt formulert krav til språket i teksten, bør Språkrådet være blant høringsinstansene.

Språkrådet har gjennomgått utvalgets utkast til ny arkivlov og vurdert teksten med utgangspunkt i det språklige kravet i mandatet.

Bakgrunn for Språkrådets høringsuttalelse

Språkrådet har en sentral rolle i klarspråksarbeidet i offentlig sektor, og språklig kvalitetssikring av lovtekster er en viktig del av oppdraget vårt.

Lover og forskrifter påvirker beslutninger på alle nivåer i samfunnet, og de setter standard for andre tekster i det offentlige. Skribenter i det offentlige er ofte bundet av teksten i det regelverket de skal forvalte. Klarere språk i regelverket vil føre til klarere forvaltningsspråk på de områdene reglene gjelder. Skal en lov virke etter sin hensikt, må den bli forstått av dem den angår.

Språk i lover og forskrifter er et politisk prioritert tema. Den sittende regjeringen satser på «en enklere hverdag for folk flest», og en forenkling av regelverket inngår i denne satsingen. De siste årene har vi registrert en økende interesse for språket i lover og forskrifter. Klart språk og ryddig struktur inngår i mandatet til flere utvalg som skal skrive nye eller revidere

eksisterende lover. Blant dem er arkivlovutvalget.

Språkrådet er også nasjonalt samordningsorgan for terminologi i Norge. I det nye lovutkastet er sentrale termer endret, og vi har sett på termer og definisjoner i lovutkastet.

Terminologi i lovutkastet

I den gjeldende arkivlova brukes termen *arkiv* med flere betydninger. Dette er uheldig både av terminologiske og klarspråklige hensyn. Språkrådet mener derfor at det er bra å innføre termen *dokumentasjon* i dette lovutkastet for å skape et språklig skille mellom informasjonen som skal arkiveres, og stedet der informasjonen oppbevares.

Termen *arkiver* virker imidlertid noe uheldig. For det første bør den i bokmålsversjonen være i entall, *arkiv*, i henhold til terminologiske prinsipper, særlig siden begrepet defineres i entall ('dokumentasjon som ...'). I nynorskversjonen er dette ikke et problem, siden *arkiv*-termen er lik i entall og flertall. (Det gjelder for øvrig også for bokmål, der både *arkiv* og *arkiver* er godkjente flertallsformer.) For det andre bidrar valget av denne termen til å opprettholde den vide betydningen av *arkiv* som lovutvalget ønsker å unngå med å innføre *dokumentasjon*-termen.

I lovutkastet defineres *arkiver* som 'dokumentasjon som langtidsbevares for formål som nevnt i § 1'. I drøftingen av termen *arkiv* i kapittel 4 i NOU-en kan det virke som om lovutvalget ønsker å unngå den vide betydningen av *arkiv* som brukes i gjeldende arkivlov. Innføring av termen *arkiver* bidrar imidlertid ikke til dette, siden *arkiver* her defineres som en type *dokumentasjon*, og ikke som et oppbevaringssted eller en samling av dokumenter o.l., som er de vanligste allmennspråklige betydningene. I tillegg skrives det i loven om «langtidsbevaring av arkiver». Det burde være overflødig å ha med «langtidsbevaring» i omtale av arkiver, siden arkiver jo per definisjon er dokumentasjon som langtidsbevares. Når loven skriver om langtidsbevaring av arkiver, bidrar det til å skape forvirring om betydningen av *arkiver*, og leseren vil nok kunne oppfatte *arkiver* som samlingen av dokumenter, og ikke som dokumentasjon i lovens betydning. Flere steder i lovteksten brukes også fraser av typen «dokumentasjon som skal overføres til langtidsbevaring», og dette bidrar også til å skape forvirring om *arkiver*-begrepet, siden termen *arkiver* ikke brukes i disse sammenhengene.

I definisjonen av *dokumentere* lurer Språkrådet på hva 'å sørge for' innebærer. Vi det si å skape, ta vare på, skaffe til veie eller lagre dokumentasjon eller noe annet? Dette kan med fordel presiseres i definisjonen.

Lovtittelen er «lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver». Man bør vurdere om ikke også *samfunnsdokumentasjon* bør defineres i § 5 Definisjoner.

Språkføring i utkast til ny arkivlov

Klarspråkskravet i lovutvalgets mandat skaper forventninger om et mer aktivt og verbalt språk enn det som er brukt i lovutkastet. Etter Språkrådets skjønn er språket i deler av lovutkastet unødig omstendelig og komplisert.

Språkrådet oppfordrer departementet til å sette av nok tid til å revidere teksten språklig etter høringsrunden. Dette bør også omfatte en nærmere gjennomgang av termer og definisjoner.

Målform i lovutkastet

Det er positivt at lovutvalget har utarbeidet to versjoner av lovutkastet: bokmål og nynorsk.

Det er et språkpolitisk mål at minst 25 prosent av loverket (regnet i tekstmengde) skal være på nynorsk. I lover og forskrifter er det stadig overvekt av bokmål. En opptelling gjort av KUD i 2012 viser at vel 15 prosent av alle gjeldende lover er på nynorsk. I tekstmengde utgjør nynorsklovene snaut 10 prosent. Det er ikke gjort noen ny opptelling siden, men vi vet at de aller fleste nye lovene som er kommet de siste årene, er på bokmål. Alt i alt er det lite som tyder på at det blir gjort en innsats for å øke antall lover på nynorsk.

[Arvelova](#) (1972, i dag på nynorsk) oppheves når [den nye arveloven](#) (på bokmål) trer i kraft. [Lov om trdomssamfunn og ymist anna](#) (1969) og [lov om tilskott til livssynssamfunn](#) (1981) blir opphevet når [den nye loven om tros- og livssynssamfunn](#) trer i kraft. Dagens [arkivlov](#) (1992) er på nynorsk. [Forslag til ny arkivlov](#) er presentert i 2019 i to versjoner (men nynorskversjonen er ikke gjennomgått av lovutvalget). Dersom arkivloven kommer på bokmål, ligger tre viktige lover på nynorsk an til å gå tapt.

Alt dette taler for at den nye arkivloven bør være på nynorsk. Språkrådet oppfordrer departementet til å velge nynorsk som målform når loven skal bearbeides etter høringsrunden, og tilbyr gjerne faglig bistand i arbeidet med teksten.

-

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.